

ARTANENCS A FORA

D. JUAN PAYERAS PERXANA

Seguim la tasca de donar a conèixer als lectors de *Llevant* les figures d'Artanencs que lluny del nostre poble han conseguit sobresurtir, du-guent amb honra el nom d' Artà a terres llunyanes i desconegudes. Es just que així ho fassem; ells sempre pen-sen amb Artà i contribuei-xen a tot lo que sia pel seu engrandiment religiós i cultu-ral. Ditxós serà *Llevant* si pot contribuir a estrenyer els lli-gams d'afecte que uneixen a tan bons fills amb la vila que els ha vist neixer, amb la muntanyola que guarda els seus més bells records i afec-tes purs: la Verge artanenca, la Mare de Deu de S. Salva-dor.

L'haver tengut l'honor de saludar a n'En Juan Payeras el qual, com diguerem, se troba en la nostra vila per passar l'estiu amb sa família, ens do-na ocasió de parlar d'ell re-produint les frasses en extrem elogioses que a ell i al negoci que té a Colombia, li dedica l'obra voluminosa i pulcra-ment editada per J. Giralt & Co., titulada *El Progreso Catalán en América*.

Publica la fotografia del Sr. Payeras come propietari amb el Sr. Colino de l'«Hotel Internacional» de la ciutat de Buenaventura de Colombia: L'Hotel—diu—més antic d'a-questa capital i d'una recone-guda superioritat per demunt tots els demés. Té capacitat

per 200 passatgers amb tota la comoditat i ventatjes de l'hi-giene moderna i el confort més absolut que es puga de-sitjar. Conta amb seccions de Bar a l'americana: licors, cer-veçes i vins nacionals i ex-tranjers, jelsats, etc., grans menjadors on se celebren els banquets més importants de la ciutat, importació i vende en gros de vins i licors.

Després referint-se al Sr. Payeras diu «D. Juan Paye-ras tengué la ditxa de neixer en aquella illa casi llegenda-ria, qui es l'avançada de Ca-talunya en el *Mare Nostrum* i que guarda amb tota fideli-dat els més alts sentiments de cultura que llegaren als seus fills les hostes expedicionaris d'aquell altíssim Rei d'Aragó, el més gran de la nosira his-toria.

Nasqué a Artà, la de les famoses covas, i abandonant les belleses de la seua patria i la placidès helènica de les se-ves costums, nn bon dia de 1904, s'embarcà cap a Costa Rica, permanesquent allà fins l'any 1908, que se'n anà a Pa-namá, a la ciutat de Colón, on per alguns anys se distin-gí entre lo més selecte de la Colectivitat espanyola, que diferents vegades el nombrà membre del Consell Directiu del «Casino Espanyol» d'a-quella ciutat. Desde Colón passà a Colombia l'any 1915 i a la ciutat de Barranquilla desempenyà a gust de tots el

càrrec de President del «Ca-sino Espanyol».

Lo dit del Sr. Payeras,—se-gueix l'obra citada,—seria su-ïcient per demostrar els grans merits de la seua persona, pe-ro hi ha que afegir que aquest senyor és d'una cultura supe-rior a lo que generalment veim entre els nostres compa-triotes, lo qual li proporciona ventatjes fàcils en les seues empreses. L'enorme progrés del seu establiment, hi ha que cercar-lo d'una manera espe-cial en la capacitat comercial del Sr. Payeras, persona pre-paradissima en tots els ordes de coses i que llogicament per tant havia de fer triunfar un negoci en el cual posas el seu esforç i afany de resurgi-ment.»

Aixó es lo que en diu l'Obra esmentada, del nostre benvol-gut compatrici.

No es de estranyar idò que are, tenguent en conte les ex-traordinaries dots de cultura i talent comercial del Sr. Payeras i el gran relleu de la seua figura la Cambra de Co-merç de Banaventura l'hagi a-nomenat el seu representant a les Exposicions de Barcelona i Sevilla.

Tot alegrant-nos amb el Sr. Payeras de la seua prosperi-dat i posició conquistada, de-manam a Deu per intercessió de la Patrona de tots els arta-nencs que l'hi conservi i au-menti, desitjant-li que el recort del benestar dels dies passats dins la llar comú l'acompanyi sempre i l'impulsi, on sevu-lla sia, a treballar per un Artà gran.

PANADERIA MODERNA

DE

JUAN MATEMALES

Diàriament elabora: pá, panets i pastes de totes classes.

BON SERVICI, NETEDAT I ECONOMIA

Carré del Sol, 2.

Artá

ESCENES CAMPEROLES

TEMPS DE BATRE

L'alba riu, desperta pe lclari matutinal del gall i desfà sa rossa, callera de llum pels cantells de les montanyes. El camp obert i silenciós reb aquella fresca riuada d'or. Se fon el vel de negror que enmascarava les coses i tot recobra un encís novell. Els turons embolcallats de boira lluegera—gasa finíssima—semblen perles gegants encastades entre cel i terra. Dos troços de mar, d'un blau clar i transparent com la mirada candorosa d'un infant, guaiten per demunt del pinar frondós el qual sembla que s'acota per deixar-lo veure. Molts d'arbres ja mostren son fruit madur penjant de les branques forrades de fulles; els sembrats caiguèren sota la fals dels segadors. La terra conserva la color rosenca del rostoll, però picada aquí i allà de puntets negres que se mouen desiara: és el bestiar que pastura calmos esperant l'hora propera de tornar als sestadors o boals i hom endevina que son les guardes pel só esquerdat dels picarols que, allà dins la llunyania, completen la meravella del paisatge. Al admirar tanta bellesa sent dins el pit com s'estremeix el meu cor plé d'emocions desconegudes i als la mirada al cel per retre tribut d'adoració al autor de tantes grans coses.

Una ramor de passes al meu darrera interromp el meu èxtasi. És la gent del más que després d'una nit curta i ben aprofitada surt del sostre amb els cabells embullats i fregantse els ulls amb el puny o amb el faldar de la camisa. Avesats a viure en mig de tantes coses boniques ja no hi paren esment sinó que volten amb recança les cases i tombant un poc a la dreta s'aturen davant el lloc del seu treball.—Una de les coses que sempre m'ha agradat veure al visitar un más, és l'era, aquest altar rodó i ben parat damunt una elevació del terror, lluny de

redosses a fi de que tots els vents hi bufin. Durant l'hivern és trista i silenciosa i l'herba hi creix, però en venir el temps de la calor es el punt d'alegria on els bons conradors s'apleguen per recullir el premi dels seus afanys i suors. S'eixequen al seu voltant les garberes triangulars color d'or brunyit. Lleven un parell de fiades de garbes i estenen damunt l'era regada de fresc i quant el sol ja és alt hi posen les mules tapant-les els ulls amb cucales de llatra. Un jove de cara bruna i ulls espolsats plantat en mig de l'era corretja des en má, entona el cant del batre monòton i plé de melancolia. Les derrereres notes són llargues, cadencioses. Allò pareix fet a posta per adormir qualqu però al bestia fa l'efecte contrari, l'ànima a seguir voltant cap baix i moguent continuament la cova. La calor augmenta per moments i cau un vertader xafec de sol que fa lluir l'esquena de les mules; el xaval l'aguanta ulls clucs amb el pensament ben enfora. No el distreuen els contes i rialles dels seus companys aeguts a l'ombra de les cases, una sola idea el corpren pensa que al vespre, trobarà refrigeri pel seu cansament assegut als peus d'una gentil pageseta que li sonriurà amb una gracia encantadora i animat amb aquests pensaments continua cantant. No cal que li demaneu el nom de s'enamoraja; totes les cançons hi van dirigides. Escoltau i ho veureu:

Margalida, Margalida,
mai me cans de mirarté;
a los meus ulls vens a essé
un brot de murta florida...

Segueixen a aquesta moltes d'altres. Totes plenes de sentiment, però cansat i abatut la seua veu es més dèbil i les notes fortes i massa aspres tornen mes flexibles i armonioses fins que, al cap de poc temps els seus companys el relleven en la feina. Quan les espigues trepitjades i esflorades es despullen de la palla i queda el grà net i lluent, tots agafen les forques formant airores parelles uns darrera els altres i comencen a ventar i

alsen nuvols de polsina d'or que el vent s'emporta i l'escampa per tot el voltant, després, porguen el grà i el mesuren amb cara satisfeta i quan els missatges acalats baix del pés dels sacs van a buidarlos dins els graners, el sol ja a arribat al final de la seva carrera i s'amaig, poc a poc, com el qui no gosa a despedirse, darrera les montanyes de ponent enviantnos els derrers raigs plens de tristor. L'oratge es fresc i lleuger, els ocellets alegres tornen a cantar, però, la terra orfa de llum s'estremeix d'anyorança.

BLANCAFLOR

DE SON SERVERA

Com anunciarem, la Congregació Mariana realitzá, dia 6 del corrent l'excursió projectada en la que hi prengueren part uns 80 congregants acompanyats del Vri. Sr. Bonnin.

Regresaren satisfets a més no poder.

Felicitam al indicat Sr. Vicari y als joves congregants en general.

Desgracia.—S'en registrá una en el taller de fusteria de l'amo'n Juan de les Eres, de la qu'en fonc víctima l'expresat menestral que sufí un gros tall en el dit gros d'una ma, tallant li del tot. Ho sentim.

Defuncions.— Magdalena Nadal Llitas (a) de Can Burdils, a l'edat de 21 anys. Filla de familia distingida, era model de joves cristianes. Les qualitats de qu'estava dotada la feien digne del aprecio que tot el pob e li tenia. La breu malaltia que l'ha duita al sepulcre fonc combatuda amb les més eficaces armas de la Ciencia; pero inutilment. A. C. S.

Répiga la seva familia, particularment pares i als seus germans Juan i Angela l'expressió del nostre més sentit condol.

També ha deixat d'existir avui la madona Antonia (a) Ferranova d'edat ja avançada. A tota la seva familia i particularment als seus fills i nets el metge D. Sebastiá Sancho y son germa Juan, Agent de Policia, el nostre sentiment.

Corresponsal.

Rafel Sastre (a) Vergé
PINTOR

Ofereix els seus servicis

Especialitat en automòvils

i carretons

reproduccions i retrats

C. de la Sombra-ARTA

Fronte anunciaré!

Miquel Roca Castell

Les festes de S. Salvador

Està ben vist que les festes dels pobles, qui les fa, es la gent, l'afluència d'espectadors dels pobles veinats i dels paisans de fora, donen an els carrers una animació tan especial i característica que sense ella la festa transcorreria en mig de la major indiferència. Així ha passat enguany en la nostra festa major, el programa de la qual, no era en veritat dels qui més puguin cridar l'atenció, perquè avui en dia, si no se fan nombres extraordinaris, que dit sia en perdó dels seus patrocinadors, a un poble costen molt i mai solen veurer-se coronats per l'èxit, però així i tot s'ha vist que la gent a lo que va és a festa i la festa es l'ocasió de veure la família, els coneguts i per el jovent el trescar i córrer, per això, no importa buidar-se el cap cercant espectacles per atreure no, el canvi de decoració basta i per l'any qui ve proposam que se repetesqui el programa donant tota la importància que's mereix a lo tradicional, vestint lo despullat, tornant escampar murta, la flaira de la qual, embauma l'ambient i neteja els pulmons.

El programa se va complir en tota la seva integritat.

Se feu la capta per els carrers amb una xaranga i les xeremies i el capvespre se feren les cucanyes amb gran concurrència d'atlotea desitjosa de guanyar les pesseres per comprar vallanes torrons i cacauets.

Amb assistència del Magnífic Ajuntament se cantaren completes solemnes a la Parròquia i més tart comensà la revetla en el pati de S. Salvador, alternant la música amb els focs artificials. Una gran gentada pujava i baixava de S. Salvador i el pati estava ple de gom en gom.

El dia de la Transfiguració, després de tercia se celebrà l'Ofici en el qual, va predicar amb la unció en el característica, el R. P. Francesc Fornés T. O. R. cantant el chor de S. Salvador la missa Davidica de Perosi. A la sortida i amb acompanyament de música l'Ajuntament, el Clero i l'Obreria anaren a la Sala on se servi l'acostumat refresc.

Les corregudes en el cós foren molt animades, la presència d'En Juan Payeres el qual va oferir un premi de 25 ptas. per la carrera d'homos, va despertar molt d'entusiasme i contribuï a l'èxit.

Les completes a S. Salvador i el Ball de sa cisterna acabaren d'omplir el

capvespre i hem de confesar que es un dels nombres mes agradables; un poc més tardet tal vegada aniria millor, perquè, essent la fresca tan bona, convidava a pujar a l'altura i allà entre música i ball, sense deixar de visitar la Mare de Deu, se passa una estona deliciosa.

El ball i el concert que donà la banda a la Plassa del Conquistador, el vespre, foren del agrado de tot-hom, una gentada immensa trescant per la carretera i la Plassa i ocupant cadires per les aceres i al voltant, agontà fins a mes de la una de la matinada. Si bé el ball que du organitzat, anant de poble en poble, En Nicolau Valves, és mereixedor de la nostra aprovació, no es comparable an els antics balls del poble, els quals s'hauria de procurar restaurar de bell nou.

El dia 7, l'Oratori de S. Salvador se va omplir de gom en gom per assistir a l'Ofici i escoltar el documentat sermó que pronuncià el R. P. Ginard Amorós, T. O. R.

I les corregudes de cintes en bicicletes i el concert a la Plassa de la Constitució amb la mateixa animació dels altres dies foren els nombres que tancaren la festa a l'animació de la qual també hi va contribuir la temperatura agradable que va fer aquells dies.

DE CA NOSTRA

La plassa.—Per fi abans de festes queda instal·lat el fanal de la Plassa, fa joc amb lo demás i es bastant elegant; tot el ferro s'ha pintat de color de plom amb les rosetes platejades. Els baixos s'han embrutats de ciment portlant negre, perquè n'hi ha que diuen que no estan embrutador com el blanc, tot son guts en aquest mon, Ara no falta més que omplir de terra bona la gaveta del voltant i sembrar-hi plantes de jardí.

En Ferran Blanes.—El darrer número de la important revista Mallorca Agrícola du en la seua primera plana el retrat del enginyer agrònom, nostre paísà En Ferran Blanes Boysen destinat fa poc a prestar els seus serveis oficialment en aquesta Qüetatura

considerat com una de les valors agrícoles més importants de Mallorca. Ens alegrem de la consideració que mereix el nostre amic i el felicitem per l'anomenament de que ha estat objecte.

Obres.—En la explanada de davant el Corté de la Guardia Civil en el lloc que es propietat de la Companyia dels Ferrocarrils han comensades les obres de urbanització, s'està construint una acera voltant els pins que ja fa alguns anys se sembraren defentsantlos així de les topades del trànsit.

Aigües.—L'Ajuntament nostre, convençut de que l'aigua de la font de Son Calletes no basta per les necessitats de la vila, ha comensades les obres de sondeix a S'Hort de Carrossa, seguint les indicacions del enginyer En Jusep Zaforteza Mussoles i N'Antoni Sastre aquest últim, autor d'un pla encarregat fa una pila d'anys i suara presentat.

S'han ubert tres pous i a tots ells poc sa, poc flà, s'ha trobada aigua en els vint pams. El subsol es grava.

Felicitem al Ajuntament perquè se preocupa de resoldre un dels més importants problemes municipals i desitjam per bé de tots que aquests treballs se vegin coronats per l'èxit.

Estat sanitari. Segueix la bonansa no hi ha cap malalt de gravetat, al gunès angines i qualca indigestió es tot lo que se pot contar, deixant de banda els crònics per esser cosa corrent.

La Tómbola de les Josefines.—Un número de festa que per no estar incluit en el programa tengué un èxit complet, va esser aquesta tómbola organitzada per la benemèrita associació d'Obreres de S. Jusep en el seu casal social.

Innombrables foren els objectes recollits i exposats tots amb el seu número dins l'ampla sala. Se va inaugurar el dia 6 a l'horabaixa i amb la completa acabada dels billets sollicitats va acabar molt dejorn el capvespre del dia 7.

En la rifa que se feu després, l'estatua de la Mare de Deu de Lourdes va correspondre al n.º 152 (color blau); el joc de cafè al n.º 26 (color vermell); els plats al n.º 259 (color groc); el rellotge al n.º 78 (color verd).

Felicitem a les organitzadores per l'èxit alcançat prova elocuent de la simpatia de que gosen dins la nostra vila.

FÀBRICA DE FIDEUS

i tota classe de pastes alimentícies

d'En

NICOLAU CARRIO DALMAU

Carré de Palma, n.º 48

Preus sens competència

No descuideu de visitar la nostra casa

En ella hi trobareu tot lo necessari per satisfer el gust més refinat.

Xampany, vins, licors, conserves, dolços, chocolates, bombons, galletes, embutits, jamón, formatges,

:: fruites i hortolisses de totes classes ::

* barquillos i torrons. *

Se serveixen LUNCHS amb prontitut i perfecció

Gran Colmado L'ESPERANÇA

PLASSETA DEL MARXANDO, 3 :: ARTA

AGENCIA DE ARTA A PALMA
I VICEVERSA DE

ANTONI GILI (A) COMUNA

SERVICI DIARI EN PRONTITUT I ECONOMIA
DE PREUS

ENCARREGS A DOMICILI

Palma -- Banch de S'oli, 24

DIRECCIO: Artá--Can Comuna Centro

GRANJA BARCINO

PER TOTA CLASSE D'AVIRAM DE RAÇA
CUNIS, COLOMS, ALIMENTS ESPECIALS
PER POLLS, I PONEDORES, INCUBADORE,
ANELLES, PLANS I CONSULTES.
--*) CONSELL-MALLORCA*--

ALMACENES MATONS

DE

RAFAEL FELIU BLANES

CALLE DE JAIME II n. 39 a 149

Palma de Mallorca

SASTRERIA PARA SEÑORA

Y CABALLERO

ARTICULOS Y NOVEDADES

PARA VESTIR DE TODAS CLASES

Panaderia "VICTORIA"

(ES FORN NOU)

SUCESSOR

Bartomeu Esteva

A sa botiga hei trobareu sempre: pans, panets, galletes, bescuits, rollets, i tota clasa de pasticeria

==== Se serveix a domicili. ====

Netedat, prontut i economia

Carrer de Palma 3 bis. ARTA

Royal Fruit

Beguda exquisita, elaborada amb extracte de fruites. Provau le, és deliciosa.

==== **GASSEOSES Y SIFONS** ====

Fabricant:

M. MUNTANER FLAQUER.

representant del acreditat XAMPANY D'OR.

Fábrica i despaig:

PLASSETA DES MARXANDO. Artá

EN JAUME PICÓ

(A) ROTCHET

té una Agencia entre Artá, Palma i Capdepera i heiva cada dia.

Serveix amb prontitut i seguredat tota classe d'encàrregs.

Direcció a Palma: Harina 38. An es estat des Centro Farmacèntic.

Artá: Palma n.º 3.

Tienda Vicens
PRECIOS FIJOS Y MUY REDUCIDOS
EN

Tejidos y toda clase
Merceria de
Perfumeria comestibles

SE VENDEN MAQUINAS DE COSER

PFAFF E IMPERI

y toda clase de instrumentos

J V. CALLE DE A BLANES 38

Automòvils de llogar

DELS GERMANS

SARD (A) TERRES

A cada arribada de tren van a l'Estació. Tenen servici combinat amb el Ferrocarril.

Excursions a Ses Coves, Calarrafjada i demés punts de Mallorca a preus convenguts

DIRIGIRSE:

Carré d'En Pitxol n.º 8.

Id Son Servera n.º 29 } ARTÁ.

NAUMAN
MAQUINAS PARA
COSER Y BORDAR

La Fábrica más grande de Máquinas para coser y bordar del continente.

(MARCA ALEMANA)

DEPOSITARIO EXCLUSIVO EN ARTA

CAN GANANSI